

ΕΠΙΦΑΝΙΟΥ
ΜΟΝΑΧΟΥ ΚΑΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΚΑΙ ΤΕΛΟΥΣ
ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΑΙ ΠΑΝΕΥΦΗΜΟΥ
ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΚΛΗΤΟΥ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ
ΑΝΔΡΕΟΥ

ΑΝΘΗ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ ~ ΙΣ' (16)

Ἐκδόσεις «ΤΗΝΟΣ»

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ
ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΝΔΡΕΟΥ

ΕΠΙΦΑΝΙΟΥ
ΜΟΝΑΧΟΥ ΚΑΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΚΑΙ ΤΕΛΟΥΣ
ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΑΙ ΠΑΝΕΥΦΗΜΟΥ
ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΚΛΗΤΟΥ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ
ΑΝΔΡΕΟΥ

Ἐπιφανίου Μοναχοῦ καὶ Πρεσβυτέρου,
Περὶ τοῦ Βίου καὶ τῶν Πράξεων καὶ Τέλους τοῦ Ἁγίου καὶ
Πανευφήμου καὶ Πρωτοκλήτου τῶν Ἀποστόλων Ἀνδρέου

Ἐπιμελεία τῶν πατέρων
τῆς Ἱ. Μ. Χρυσοποδαριτίσσης - Νεζερώων

Α' ἔκδοσις: Δεκέμβριος 2022

© Ἐκδόσεις «ΤΗΝΟΣ»,

Βαλσαμῶνος 6 ~ 114 71 Ἀθήναι - (Ἑλλάς),

Ἀριθμὸς τηλε-φώνου /-ὀμοιοτυπωτοῦ: 210-6425998

Δ/νσις στὸ Διαδίκτυο: www.lagouros-editinos.gr

Ἡλεκτρον. Συρίς: info@lagouros-editinos.gr

© Ἱερὰ Μονὴ Παναγίας Χρυσοποδαριτίσσης - Νεζερώων,
250 08 Χαλανδρίτσα - Ἀχαΐας

ISBN: 978-960-273-179-6

A.E. 8.14.A.05.22-11

ΑΝΘΗ ΕΥΣΕΒΕΙΑΣ ~ ΙΣ' (16)

Ἐκδόσεις «Τῆνος»

Ἡ ἐφέστιος εἰκὼν τοῦ Πρωτοκλήτου
τῶν Ἀποστόλων Ἀνδρέου (1829)
εἰς τὸν ἐν Πάτραις ἱερὸν Αὐτοῦ Ναὸν

Εἰσαγωγή

Ι. Οἱ πρῶτοι Χριστιανοί

« **Δ**ιαφορὰ τρόπου τοῦ σκέπτεσθαι καὶ γενικῶς τοῦ ἀντιλαμβάνεσθαι τὴν ζωὴν καὶ τὸ σύμπαν εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον διακρίνει ἡμᾶς τοὺς συγχρόνους χριστιανοὺς ἀπὸ ἐκείνους τῶν πρώτων χριστιανικῶν χρόνων. Τόση δὲ εἶναι ἡ διαφορὰ αὐτῆ, ὥστε ὠρισμέναι ἐκφράσεις τῆς ζωῆς τῶν χρόνων ἐκείνων νὰ θεωρηθοῦν ὑπὸ τῆς συγχρόνου ὑλόφρονος σκέψεως ὡς νοσηραὶ καὶ ἀφύσικοι. Εὐθύς ἀπὸ τῆς πρώτης ἐκείνης ἐποχῆς, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἰδρῦθη ἡ Ἐκκλησία, τόσον εἰς τὸν ἀτομικὸν ὅσον καὶ εἰς τὸν ἐκκλησιαστικὸν βίον τῶν πρώτων χριστιανῶν, ἐμφανίζονται κάποιες ἐκδηλώσεις, ὁποῦ ὑπερβαίνουν τὸ σύνηδες μέτρον – δείγματα ἀποδεικνύοντα ἰδιαιτέρως τὴν ὑπαρξιν τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἀκριβῶς, ὡς ἐν ἐργεῖαι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι διὰ τὴν Ἐκκλησίαν αὐτονόητοι καὶ ἀπαραίτητοι, ἐκδηλώσεις πολὺ πέραν τοῦ συνήθους, προδίδουσαι ἔμπνευσιν ἀνωτέραν, παλλοὺν ψυχῆς ἰσχυρότερον...

»Ἐφ' ὅσον ὁ ὀπαδὸς μιᾶς θρησκείας εἶναι εἰλικρινῆς καὶ ἡ πίστις του θερμῆ καὶ ζέουσα, εἶναι φυσικὸν καὶ αἰ ἐκδηλώσεις τῆς πίστεώς του νὰ εἶναι ἐντονώτεροι. Ἔτσι ἦτο προφανῶς ἀδύνατον διὰ τοὺς πρῶτους χριστιανούς νὰ προσδοκοῦν τὴν καταστροφὴν τοῦ ὑπάρχοντος κόσμου, δίχως ἡ ὅλη αὐτῶν στάσις ἔναντι τῶν συνθηκῶν τῆς ἐπιγείου ζωῆς νὰ μὴ ἔχη εἰς βάθος διαμορφωθῆ ἐκ τῆς πίστεως ταύτης...

»Γενικώτερον, ἡ πίστις εἰς τὴν Δευτέραν Παρουσίαν τοῦ Κυρίου, δίδει μίαν ὥθησιν εἰς τὸν ἐξαγνισμὸν τῆς ζωῆς, τὸ ὁποῖον οὐδεμία ἄλλη θρησκεία ὑπῆρξεν ἰκανὴ νὰ παράσχη, καὶ συντελεῖ εἰς τὴν ἐξηγιασμένην χρῆσιν πάσης δυνατότητος. Ἀκολουθῶς, δίδει μίαν βαθυτέραν θεμελίωσιν εἰς τὰς κοινωνικὰς θέσεις τῆς ζωῆς, ὥστε σήμερον ἡ ἀνθρωπότης νὰ μὴ ὀμιλῇ περὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ μόνον ὡς κάποιου ἱστορικοῦ φαινομένου, ἐμφανισθέντος κάποτε εἰς τὸν ροῦν τῆς ἱστορίας αὐτῆς καὶ ἀκολουθῶς ἐκλιπόντος, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸν αἰσθάνεται ὡς ζῶσαν πραγματικότητα, ἐκπέμπουσαν, καὶ σήμερον ἀκόμη, τὴν ζωογόνον καὶ δημιουργικὴν δύναμιν αὐτοῦ...

»Τὸ αὐτὸ Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν ἀποστολικὴν ἐποχὴν τῶν διωγμῶν ἦτο τὸ λαλοῦν διὰ τῶν ἀποστόλων, τῶν μαρτύρων καὶ τῶν ἀπολογητῶν ἐνώπιον βασιλέων καὶ ἡγεμόνων, τὸ Πνεῦμα αὐτό, τὸ δίδον τὴν σταθερότητα τῆς πίστεως, διωχτεῦσθαι πρὸς τὸν μοναχισμόν. Αὐτὸς ἐν τούτῳ πράγματι παρέλαβε τὴν κληρονομίαν τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας, μεταλαμπαδεύσας τὸν ἐνθουσιασμόν αὐτῆς ἄνευ διακοπῆς εἰς τοὺς μετέπειτα αἰῶνας»¹.

1. Ἀρχιμ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ ΚΟΤΣΩΝΗ, *Τὸ ἐνθουσιαστικὸν στοιχεῖον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Μαρτύρων*, σσ. 5-10.

Ὡς λοιπὸν φαίνεται καὶ ἐκ τοῦ παρόντος Βίου τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου, οἱ πρῶτοι χριστιανοί, ἂν καὶ ἐξοῦσαν εἰς τόσον ἀντιξόους κοινωνικὰς συνθήκας, ἠγωνίζοντο ἀκολουθοῦντες τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἀποστόλου, ὁ ὁποῖος εἶχε μαρτυρικὸν τέλος, «ἐμμένειν τῇ πίστει ... ἐπιμελεῖσθαι ψυχῆς, σώματος δὲ καταφρονεῖν, ἀγνεύειν, ἐγκρατεῦεσθαι, παρθενεύειν, σωφρονεῖν, ἀδικεῖσθαι καὶ μὴ ἀδικεῖν, μὴ φλυαρεῖν, μηδὲ ψεύδεσθαι, ἀλλὰ ἀδιαλείπτως προσεύχεσθαι» (λθ', 22-27), «ὑπομένειν τὰς θλίψεις» (μ', 16), «καὶ τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιεῖσθαι εἰς ἐπιθυμίαν» (μ', 25-26). Παραλλήλως, ἀρκετοὶ ἐξ αὐτῶν, ἤδη ἀπὸ τὴν πρῶμον ἐκείνην ἐποχὴν, «ἀγνεύειν καθωμολόγουν» (μ', 9-10) καὶ ἀπεφάσιζον νὰ ζοῦν ἐν παρθενίᾳ καὶ ἀσκήσει «κτίζοντες ἀσκητήρια ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν» (μγ', 15-16).

2. Ἐν παρθενίᾳ καὶ ἀσκήσει

2α. Ὁ πρῶμος ἀσκητισμὸς

«**Η** Ἐκκλησία τῶν πρῶτων αἰώνων θεώρησε τὸ μαρτύριο σὰν τὴν μεγαλυτέρα τελειότητα, ποὺ μπορεῖ νὰ φθάσῃ ἕνας μαθητῆς τοῦ Χριστοῦ. Στὴν ἀρχαία Ἐκκλησία, καμμία ἰδέα δὲν εἶχε περισσοτέρα ἐξάπλωσι καὶ γονιμότητα ἀπὸ αὐτὴν. Ἀκόμη καὶ ἀργότερα, ὅταν ἡ εἰρήνη εἶχε ἀποκατασταθῆ στὴν Ἐκκλησία, ὅταν οἱ εὐκαιρίες τοῦ μαρτυρίου ἐγίναν σπάνιες, τὸ μαρτύριο ἔμεινε αὐτὸ ποὺ ἦταν, ἡ ἴδια ἡ τελειότης ... Ὁ μάρτυς εἶναι πράγματι αὐτὸς ποὺ ἀκολουθεῖ τὸν Χριστὸ παντοῦ ὅπου πηγαίνει, ὁ ἀληθινὸς μαθητῆς Του.

»Αλλά ἄν τὸ μαρτύριο ἦταν ἔτσι τὸ ἰδεῶδες, ποὺ ἀπέβλεπαν ὅλοι οἱ χριστιανοὶ ζηλωτές, παρ' ὅλα αὐτὰ δὲν προσεφέρετο σὲ ὅλους. Ὑπῆρχαν ἄλλοι τρόποι νὰ μιμηθῆ κάποιος τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, χωρὶς νὰ χύσῃ τὸ αἷμα του μέσα στὸ στάδιο. Ἔτσι, ἀπὸ τὴν ἀποστολικὴ ἐποχὴ, φανερώθηκε μέσα στὴν Ἐκκλησία ἡ συνείδησις γιὰ τὴν ἀσύγκριτη ὑπεροχὴ τῆς παρθενίας τῆς ἀφιερωμένης στὴν Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν.

»Ὁ ἀσκητισμὸς καὶ ἡ παρθενία πολὺ νωρὶς θεωρήθηκαν ὄχι μόνον σὰν μιὰ ἐξαιρετικὴ ὁδὸς προετοιμασίας γιὰ τὸ μαρτύριο, ἀλλὰ ἐπίσης καὶ σὰν μιὰ δυνατὴ ἀναπλήρωσί του. Ὅπως ὁ μάρτυς, ἔτσι καὶ ὁ ἀσκητὴς ἐπικυρώνει καὶ πραγματοποιεῖ, μὲ τὴν συγκατάθεσι τῆς ἐμψυχωμένης μὲ τὴν χάρι ἐλευθερίας του, τὸ μυστήριον τοῦ θανάτου καὶ τῆς ζωῆς, ποὺ μυήθηκε μὲ τὰ ἱερὰ μυστήρια...

2β. Ἡ μοναχικὴ παρθενία
καὶ ἡ «ἀγγελικὴ ζωὴ»

»**Π**άντοτε ἡ Ἐκκλησία ὑπερασπίσθηκε τὴν νομιμότητα καὶ τὴν ἀγιότητα τοῦ γάμου ἐναντίον τῶν ἀκραίων τάσεων μερικῶν φανατικῶν. Ἡ παρθενία εἶναι ὑπόθεσις τῆς ἐλευθέρως ἐκλογῆς καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιβληθῆ σὲ ὅλους. Ἀλλ' ἀκόμη καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας Μητέρας Του ἀρκοῦσε γιὰ νὰ χρησιμεύσῃ σὰν θεμέλιο τῆς ἐξαιρετικῆς τιμῆς τῆς παρθενίας. Ἡ παρθενικὴ κατάστασις, ποὺ τὴν ἀπεδέχθη κάποιος χάριν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἐφαίνετο στοὺς πρώτους χριστιανούς σὰν μιὰ «ζωὴ ἀγγελικὴ». Ἔτσι, γι' αὐτούς, ἡ ἐπιθυμία γιὰ συμμετοχὴ, κατὰ κάποιον τρόπο στὴν ἀγ-

γελικὴ ζωὴ, δὲν περιελάμβανε καμμία περιφρόνησι τῆς σωματικῆς καταστάσεως τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ γνωριμία μᾶλλον τῆς ἀγγελικῆς ζωῆς ἀνακαλοῦσε στὴν μνήμη τὴν «ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι» μεταμόρφωσι ὄλων τῶν ἐνεργειῶν τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως. Ἡ ἀγγελικὴ ἀκεραιότης, εἶναι ἡ πληρότης, εἶναι τὸ «εἶναι» ἐξ ὀλοκλήρου συγκεντρωμένο, ἀκλόνητο, ἀγνό (μὲ τὴν ἔννοια τῆς ἀδιασάλευτης αὐτῆς μακαριότητος), ἅγιο (μὲ τὴν ἔννοια τῆς ὀλοκληρωτικῆς παραδόσεως στὸν Θεό), στραμμένο μόνον πρὸς Αὐτόν, γεμᾶτο μόνον ἀπὸ Αὐτόν. Γιὰ τοὺς ἀρχαίους χριστιανούς, ἄγγελος σημαίνει, πολὺ συγκεκριμένα, καταιγίδα καὶ φλόγες – μιὰ τρομερὴ συγκεντρωμένη ἐνέργεια, ἐξ οὗ «φοβερός». Ἐπομένως αὐτὴν τὴν ἰσχύ, αὐτὴν τὴν δύναμι ποὺ προσδίδει ἡ γενικὴ ὀλότης, τίποτε δὲν τὴν ἀποσπᾷ ἀπὸ τὴν λατρεία, τίποτε δὲν τὴν ἀποσπᾷ ἀπὸ τὴν διακονία καὶ τὴν ὑπακοή...

»Χαρακτηρίζοντας τὴν ἀσκητικὴ ζωὴ, καὶ εἰδικώτερα τὴν μοναχικὴ παρθενία, σὰν (ἀπο)μίμησι τῆς ζωῆς τῶν ἀγγέλων, οἱ Πατέρες θέλουν νὰ ποῦν ὅτι ἡ μοναχικὴ παρθενία προλαμβάνει, ὅσον εἶναι δυνατὸν ἐπὶ γῆς, τὴν οὐράνια ζωὴ, ὅπου ὁ ἄνθρωπος, ἐλευθερωμένος ἀπὸ τοὺς ζυγούς καὶ τοὺς περιορισμούς αὐτοῦ τοῦ κόσμου, θὰ εἶναι ἐξ ὀλοκλήρου ἀφοσιωμένος στὴν δοξολογία τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν σταθερὰ καὶ ἐνεργητικὴ ἐπικοινωνία μαζί Του. Ἡ ἄρνησις τοῦ γάμου καί, ἐπικουρικῶς, ἡ μερικὴ ἄρνησις κάποιων γηϊνῶν ὑπηρεσιῶν (τροφῆς, ὕπνου, ὑλικῶν ἀγαθῶν), ἐπιτρέπουν νὰ πλησιάσωμε ἀπὸ αὐτὴν τὴν ζωὴ τὸ βασίλειον τῆς χάριτος, ποὺ εἶναι τὸ βασίλειον τῶν ἀγγέλων, καὶ νὰ γίνωμε τὸ βασίλειον τῶν μακαρίων μετὰ τὴν Δευτέρα Παρουσία. Μὲ αὐτὲς τὶς ἀρνήσεις ὁ ἄνθρωπος ἀποσπᾶται, ὅσον εἶναι δυνατὸν, ἀπὸ τὰ γήϊνα πράγματα, ἀκόμη καὶ τὰ νόμιμα, ποὺ ἡ φροντίδα τους ἐμποδίζει τὴν τωρινὴ

Ο Απόστολος Ανδρέας.

Λεπτομέρεια από την εικόνα: «Η Δέησης μετὰ τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου καὶ τῆς ἁγίας Παρασκευῆς».

(Ι. Μονὴ ἁγίου Ἰωάννου Θεολόγου – Πάτμου, τέλη 16^{ου} – ἀρχαὶ 17^{ου} αἰ.)

κίνησι τῆς καρδιάς πρὸς τὸν Θεό, ὅπως ἐδίδασκε καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος (Α΄ Κορ. ζ΄ 32 -34)².

»Πράγματι, στὴν γῆ οἱ κοινὲς συνθῆκες ὑπάρξεως ὑποχρεώνουν τὸν ἄνθρωπο νὰ προσαρτᾶται σὲ πολλὰ ἔργα, ποὺ τὸν ἀπορροφοῦν ἢ τὸν διασκεδάζουν, ποὺ δὲν τοῦ ἀφήνουν τὴν δυνατότητα νὰ ἀγαπήσῃ τὸν Θεὸ μὲ ἕνα τρόπο ἐνεργητικὸ καὶ εὐσυνείδητο, παρὰ γιὰ μερικές στιγμὲς μόνον. Τὸν ὑπόλοιπο καιρὸ, μπορεῖ συνήθως νὰ ἐξασκῆ τὴν ἀγάπη αὐτὴν μὲ ἕνα τρόπο αὐτοδύναμο, ἐνεργῶντας μὲ τὸ μοναδικὸ σκοπὸ νὰ τοῦ ἀρέσῃ, ἀλλὰ χωρὶς νὰ τὸν σκέπτεται ἐνεργητικά. Ὅποια καὶ ἂν εἶναι ἡ ἔντασις τῆς ἀγάπης τοῦ ἀνθρώπου γιὰ τὸν Θεό, δά μείνῃ γιὰ πάντα ἕνα χάσμα μεταξὺ τῆς ἐσωτερικῆς κινήσεως τῆς καρδιάς του, ποὺ στρέφεται πρὸς τὸν Κύριο, καὶ τῆς ἐνεργείας τοῦ πνεύματός του, συνήθως ἀπορροφημένης ἀπὸ τὰ διάφορα ἀντικείμενα, ποὺ συχνὰ αἰχμαλωτίζουν τὴν θέλησί του...

»Ἄς σημειωθῆ, ὅμως, ὅτι ἡ προτεραιότης τῆς παρθενίας, ποὺ βεβαιώνεται ἀπὸ ὅλους τοὺς Πατέρες, δὲν στηρίζεται στὴν ἡθικὴ ὑπεροχὴ τῶν παρθένων. Ἐπὶ γῆς, ὁ ἕγγαμος χριστιανὸς μπορεῖ νὰ φθάσῃ στὰ ἴδια μέτρα χάριτος μὲ ἐκεῖνον ποὺ ἀρνήθηκε τὸν γάμο καὶ τὴν χρῆσι τῶν νομίμων ὑλικῶν ἀγαθῶν. Στὴν Ἐκκλησία, ἡ ἀντικειμενικὴ ὑπεροχὴ τῆς μοναχικῆς παρθενίας οὐσιαστικὰ προέρχεται ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι ἐπιτρέπει νὰ ἀσκηθῆ ἡ χάρις μὲ ἕνα τρόπο περισσότερο

2. Πρβλ.: «Θέλω δὲ ὑμᾶς ἀμερίμνους εἶναι. Ὁ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ Κυρίου, πῶς ἀρέσει τῷ Κυρίῳ· ὁ δὲ γαμήσας μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσει τῇ γυναικί. Μεμέρισται καὶ ἡ γυνὴ καὶ ἡ παρθένος. Ἡ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ Κυρίου, ἵνα ᾗ ἁγία καὶ σώματι καὶ πνεύματι· ἡ δὲ γαμήσασα μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσει τῷ ἀνδρί».

ὅμοιο μὲ τὸν τρόπο πὸ ἀσκεῖται στὸν οὐρανό, καὶ ἐπομένως περισσότερο προσαρμοσμένο στὸ ὀριστικὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ γιὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν ἐσωτερικὸ δυναμισμό, πὸ ἔχει ἐγγραφῆ ἀπὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα μέσα στὴν καρδιά καὶ ἐνός πὸ ἐβαπτίσθη. Παρ' ὅλα αὐτά, πρέπει νὰ προστεθῆ ὅτι, γι' αὐτὴν τὴν ἐξαιρετικὴ ὑπεροχὴ τῆς μοναχικῆς παρθενίας, οἱ Πατέρες εἶπαν ὅτι συνιστᾶ μία προνομιούχο πορεία ἀγιότητος. Ἐφ' ὅσον μιὰ τέτοια χριστιανικὴ ζωὴ εἶναι πῶς «λογικὴ» μέσα στὰ πλαίσια τῆς αἰωνίας καταλήξεως, θὰ πρέπει φυσικὰ νὰ κάνη μιὰ μεγαλυτέρα ἀναλογία ἀγίων. Ὁρθῶς νοουμένη αὐτὴ ἡ ἀναλογία δὲν προκαλεῖ καμία «θριαμβολογία», ἀλλὰ μᾶλλον μιὰ βαθεῖα ταπεινώσι.

»Ἐτσι, οἱ συναφεῖς πρὸς τὴν μοναχικὴ κλίσι ἀπαρνήσεις ἐμφανίζονται ὄχι σὰν τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς περιφρονήσεως τῆς ὑλικῆς δημιουργίας καὶ τῶν ἀξιών, πὸ θεωροῦνται βέβηλες καὶ ἐαυτές, ἀλλὰ ὡς μιᾶς συνειδητοποιήσεως, μέσα στὸ φῶς τοῦ Πνεύματος, τοῦ προσωρινοῦ καὶ ἐφημέρου χαρακτῆρος των, καὶ τῶν ἐμποδίων πὸ ὀρθῶνουν ἀκόμη στὴν πληρότητα τῆς ὁρμῆς μας πρὸς τὸν Θεό. Θὰ ἔλθη μιὰ ἡμέρα, πὸ ὁ Θεὸς θὰ εἶναι «τὰ πάντα ἐν πᾶσι καὶ ἐν παντί», καὶ πὸ ὅλες αὐτὲς οἱ ὑλικὲς πραγματικότητες θὰ διαπερασθοῦν ἐξ ὀλοκλήρου ἀπὸ τὸ φῶς. Ὁ χριστιανὸς ἀσκητὴς ξέρει πῶς, μὲ τὴν ἀπάρνησί του, ἐπιταχύνει αὐτὴν τὴν ἀπελευθέρωσι ἀπὸ τὸ κτιστό ... Ὅμως, δὲν ζητεῖ νὰ ξεφύγη τὰ αἰσθητά, γιὰ νὰ πέση σὲ ἕνα ρεμβασμὸ τῶν ἀοράτων μὲ τὴν ἐξαῦλωμένη του διάνοια, ἀλλὰ αἰσθάνεται βιασμένος ἀπὸ τὴν χάρι νὰ ἀρνηθῆ ὅλα ἐκεῖνα, πὸ στίς σημερινές μας συνθηκὲς εἶναι ἀφορμὲς διασπάσεως καὶ παραμελήσεως τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ ἀγρυπνῆ στὴν μυστηριώδη παρουσία τοῦ Πνεύματος, πὸ μᾶς καλεῖ νὰ γευθοῦμε ἤδη, στὸ βάθος τῶν καρδιῶν μας,

τὰ προμηνύματα τῆς ἐσχατολογικῆς δόξης...

»Μὲ τὴν ἀπάρνησί του, ἀληθινὸ ἀναίμακτο μαρτύριο, ὁ μοναχὸς θέλει νὰ εἶναι, μέσα στὴν καρδιά τῆς Ἐκκλησίας, ἕνα συνεχὲς προσκλητήριο τῆς ἐσχατολογικῆς καταστάσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ, πὸ πρέπει νὰ ζῆ στὸν κόσμον αὐτὸν σὰν νὰ ἦταν ξένος: ὁ μοναχὸς μέσα στὴν μόνωσί του, ὅπως ὁ μάρτυς μέσα στὴν φυλακὴ του ἢ μέσα στὸ ἀμφιθέατρο, χωρισμένος ἀπὸ ἕναν κόσμον προωρισμένο νὰ καταστραφῆ, φανερῶνει πῶς ἀνήκει σὲ μίαν ἄλλη πολιτεία, τὴν πολιτεία τῶν Ἀγγέλων»³.

Αὐτὸ εἶναι τὸ πνευματικὸν κλίμα καὶ ἡ προοπτικὴ, ἐντὸς τῶν ὁποίων συνεγράφησαν καὶ οἱ διάφοροι Βίοι τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου.

3. Οἱ Βίοι τοῦ ἀποστόλου Ἀνδρέου

Παρ' ὅτι περὶ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἐλάχιστα ἀθηντικῶς γνωρίζομεν, ἐκτὸς ἐκείνων ὁποῦ περιέχονται εἰς τὸ θεόπνευστον βιβλίον τῶν *Πράξεων*, διὰ τὸν ἀπόστολον Ἀνδρέαν, ἐκτὸς τοῦ Μαρτυρίου αὐτοῦ, ἐγράφησαν τρεῖς πλήρεις ἀρχαῖοι Βίοι. Εἰς τὸ ἀνὰ χεῖρας τεῦχος δημοσιεύεται τὸ ἔργον τοῦ βυζαντινοῦ ἱερομονάχου «Ἐπιφανίου τῶν Καλλιστράτων», *Περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν πράξεων καὶ τέλους τοῦ ἁγίου καὶ πανευφήμου καὶ πρωτοκλήτου τῶν ἀποστόλων Ἀνδρέου*,

3. Ἀρχιμ. PLACIDE DESEILLE, *Τὸ Εὐαγγέλιον στὴν ἔρημο*, σσ. 19-25. Ἐπίσης, περὶ τῶν ἀνωτέρω θεμάτων περὶ βλ. πρωτοπρ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΦΛΟΡΟΦΣΚΥ, «Τὸ ἀσκητικὸν ἰδεῶδες καὶ ἡ Καινὴ Διαθήκη», σσ. 18-81.

δηλαδή ο τρίτος ἀρχαῖος βίος τοῦ ἀποστόλου Ἀνδρέου.

Ἐκτὸς τῆς Ἐπιστολῆς τῶν Πρεσβυτέρων τῆς Ἀχαΐας (Β' αἰ.)⁴ καὶ τοῦ *Μαρτυρίου* τοῦ ἀγίου Ἀνδρέου (Β' αἰ.)⁵, ἔχει ἤδη ἐκδοθῆ ὁ ἀρχαιότερος αὐτοῦ Βίος, ὁ συγγραφεὺς ὑπὸ τοῦ Γρηγορίου Τουρῶνης (Ζ' αἰ.)⁶, ἀλλὰ καὶ ὁ Βίος ὁ συγγραφεὺς ὑπὸ τοῦ Νικήτα Παφλαγόνος (Ι' αἰ.)⁷. Ἐκ τῶν συγγραφέων τούτων τῶν Βίων ἄλλος εἶναι κάτοικος τῆς Δύσεως καὶ ἄλλος τῆς Ἀνατολῆς, ἐκτεινόμενοι εἰς διάστημα πέντε ὀλοκλήρων αἰώνων· μεταξύ των δὲ οὐδεμία ὑπῆρξε γνωριμία προσωπική, συγγραφικὴ ἢ ἰδεολογική, ἀλλ' ἐν τούτοις αἱ πληροφορίες περὶ τῆς ζωῆς καὶ πολιτείας τοῦ ἀγίου Ἀνδρέου συμπίπτουν ἀπολύτως, θὰ ἐλέγομεν.

Ὡς ἤδη ἐλέχθη εἰς τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ προεκδοθέντος Βίου τοῦ ἀγίου Ἀνδρέου, ὁ Νικήτας ὁ Παφλαγὼν εἶναι λαμπρὸς ἐκπρόσωπος τῆς ἀνατολικῆς παραδόσεως τῶν Βίων τοῦ ἀποστόλου Ἀνδρέου. Ἐν τούτοις, προηγήθη αὐτοῦ ἄλλος συγγραφεὺς – κληρικὸς, ταπεινωτέρων ἴσως προϋποθέσεων, ὁ ὁποῖος συντάξεν ἀντίστοιχον Βίον, χαρακτηρισθέντα ὑπὸ πολὺ αὐστηρῶν ἐρευνητῶν ὡς «ὁ ἀκρογωνιαίος λίθος ὀλοκλήρου τῆς ἀ-

4. ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΚΟΝΩΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΤΗΣ ΑΧΑΪΑΣ, Ἐπιστολὴ περὶ τοῦ *Μαρτυρίου* τοῦ ἀγίου ἀποστόλου Ἀνδρέου, «Ἀνθι Εὐσεβείας 3», ἐκδ. «Τῆνος», Ἀθῆναι, 1995.

5. *Μαρτύριον (πρῶτον)* τοῦ ἀποστόλου Ἀνδρέου, «Ἀνθι Εὐσεβείας 12», ἐκδ. «Τῆνος», Ἀθῆναι, 2010.

6. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥΡΩΝΗΣ, *Βιβλίον θαυμάτων τοῦ μακαρίου ἀποστόλου Ἀνδρέου*, ἡγουν ὁ Βίος τοῦ ἀγίου ἀποστόλου Ἀνδρέου, «Ἀνθι Εὐσεβείας 10», ἐκδ. «Τῆνος», Ἀθῆναι, 2008.

7. ΝΙΚΗΤΑ ΡΗΤΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΑΦΛΑΓΟΝΟΣ, *Ἐγκώμιον εἰς τὸν Ἀπόστολον Ἀνδρέαν τὸν Πρωτόκλητον*, «Ἀνθι Εὐσεβείας 13», ἐκδ. «Τῆνος», Ἀθῆναι, 2014.

γιογραφικῆς παραδόσεως τοῦ Ἀποστόλου»⁸. Τοῦτος ὁ Βίος εἶναι ὁ κατωτέρω ἐκδιδόμενος.

Ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας ἐπὶ τοῦ σταυροῦ.
Μικρογραφία ἀπὸ τὸ «Μηνολόγιον τοῦ Βασιλείου»
(Νοεμβρίου Λ'), ἔτους 985 (Βιβλιοθήκη Βατικανοῦ, Ρώμη)

8. VINOGRADOV AN., *S. Andreae Apostoli Traditio Graeca*, τ. 1, σ. 39.

Ἐπιφανίου
Μοναχοῦ καὶ Πρεσβυτέρου

Περὶ τοῦ Βίου
τοῦ Πρωτοκλήτου
τῶν Ἀποστόλων
Ἀνδρέου

ΕΠΙΦΑΝΙΟΥ
ΜΟΝΑΧΟΥ ΚΑΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ
ΚΑΙ ΤΕΛΟΥΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΑΙ ΠΑΝΕΥΦΗΜΟΥ
ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΚΛΗΤΟΥ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ
ΑΝΔΡΕΟΥ

Α'. **Ε**'πειδήπερ πολλοὶ ἀνεγράψαντο βίους καὶ πρά-
ξεις θεοφιλῶν¹ ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν πρὸς
ζῆλον καὶ μίμησιν τῶν εἰς οὐράνιον τρίβον ὁ-
δεύειν θελόντων καὶ ἐλπίδας ἐχόντων βασιλείας οὐ-
5 ρανῶν ἀπολαύειν διὰ θλίψεων καὶ πόνων πολλῶν², οἱ

1. «Θεοφιλῶν»: Φίλοι τοῦ Θεοῦ εἶναι αὐτοί, ὅπου ἀκολουθοῦν τὸν Χριστὸν διὰ πνευματικῆς ζωῆς, ἡ ὁποία συνίσταται «εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀγαθότητος καὶ μεγαλειότητος τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἰδικῆς τῶν οὐτιδανότητος», καὶ εἰς τὸ νὰ θέλουν τὴν ἀρετὴν μόνον ἐπειδὴ τοῦτο ἀρέσει εἰς τὸν Θεόν, ἐπειδὴ τοῦτο εἶναι ἔνδειξις τῆς ἀνταποκρίσεως εἰς τὸ δῶρον τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον (πρβλ. Ἁγίου ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ, Ἄδρατος Πόλεμος, σσ. 13-14 / Πνευματικά Γυμνάσματα, σ. 126).

ΕΠΙΦΑΝΙΟΥ
ΜΟΝΑΧΟΥ ΚΑΙ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ
ΚΑΙ ΤΕΛΟΥΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΑΙ ΠΑΝΕΥΦΗΜΟΥ
ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΚΛΗΤΟΥ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ
ΑΝΔΡΕΟΥ

1. **Ε**ἶναι γνωστὸν ὅτι πολλοὶ συνέγραψαν τὸν βίον
καὶ τὸν καθημερινὸν τρόπον τῆς ζωῆς τῶν ἀν-
δρῶν ἐκείνων καὶ τῶν γυναικῶν, ὅπου ἦσαν φί-
λοι τοῦ Θεοῦ¹, σκοπεύοντες νὰ ὑποδαυλίσουν τὸν ζῆ-
λον καὶ τὴν διάθεσιν πρὸς μίμησιν ὅλων ἐκείνων, οἱ ὁ-
ποῖοι θέλουν νὰ βαδίσουν τὴν ὁδόν, ὅπου ὁδηγεῖ εἰς τὸν
οὐρανόν· ὅλων αὐτῶν, ὅπου ἐλπίζουν νὰ ἀπολαύσουν
τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν διὰ πολλῶν θλίψεων καὶ
συμφορῶν². συνέγραψαν δηλαδὴ τὰ παλαιίσματα καὶ

2. «Διὰ θλίψεων καὶ πόνων»: «Ἐκεῖνος ποὺ ἐπιθυμεῖ νὰ γίνῃ μιμητὴς τοῦ Χριστοῦ, γιὰ νὰ μπορέσῃ καὶ αὐτὸς νὰ κληθῇ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ... πρέπει τὶς θλίψεις, ποὺ τοῦ συμβαίνουν ... καὶ τὰ κα-

Ἐπίμετρον

Προλεγόμενα

Ἡ Θεοτόκος καὶ ἡ Ἐκκλησία

Συμφώνως πρὸς τὴν πίστιν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, «ὁ ἄνθρωπος ἐδημιουργήθη ὡς ζῶν, κινούμενος ναὸς τοῦ Θεοῦ, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἡ θεομορφὸς ψυχὴ ὀφείλει ἀδιαλείπτως νὰ ὑπηρετῇ τὸν Θεόν. Ὡς τόσον, ὁ ἄνθρωπος μετέτρεψε τὸν ναὸν τοῦ εἶναι του εἰς ἐνδιαίτημα τοῦ διαβόλου. Διὰ τῶν ἁμαρτιῶν ὁ διάβολος ἐμφιλοχώρησε μέσα του, ἐγκατεστάθη εἰς αὐτόν, ἐκάθισεν εἰς τὸν θρόνον τῆς καρδίας του. Λατρεύων τὰς ἁμαρτίας καὶ τὰ πάθη ὡς εἶδωλα, ὁ ἄνθρωπος μετέτρεψε τὸν ναὸν τῆς ψυχῆς του εἰς τόπον λατρείας εἰδώλων. Ὁ Θεὸς Λόγος ἐγενεὶν ἄνθρωπος, εἰσηλθεὶν εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἐνηθρώπησε διὰ νὰ κάνη τὸν ἄνθρωπον καὶ πάλιν ζωντανὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ. Τοιοῦτος πλουσιώτατος καὶ τελειότατος ναὸς ἐγενεὶν ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος...

» Ὅταν ὁ Κύριος ἐκατοίκησεν εἰς τὴν ἁγίαν Παρθένον, ἐκείνη κατέστη Ναὸς ἔμψυχος ἀφιερωμένος εἰς τὸν Θεόν. Ἡ Θεοτόκος εἶναι ὁ Ναὸς καὶ ἡ κατοικία τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Αὐτὴ εἶναι ἀληθῶς ἡ Ἁγία Τράπεζα ... Αὐτὴ εἶναι ἡ πνευματικοποιημένη θεία Ἐκκλησία. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι δι' αὐτῆς Ἐκκλησία καὶ ἡ σωτηρία εἶναι δι' αὐτῆς σωτηρία. Τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦ ναοῦ, τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ ἀδιάλειπτος θεία λατρεία. Αὐτὸ εἶναι ... ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος»¹, διὸ καὶ ὁ ἀπόστολος Ἀνδρέας καθιέρωνε ἱεροὺς ναοὺς τιμωμένους ἐπ' ὀνόματι τῆς Παναγίας.

Ἡ παροῦσα «Διήγησις»

Μεταξὺ τῶν ἔργων τοῦ μεγάλου ῥήτορος τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας Μανουὴλ τοῦ Κορινθίου εἶναι καὶ ἡ κατωτέρω ἐκδιδομένη «Διήγησις περὶ τῆς σεβασμίας εἰκόνης τῆς πανυπεράγνου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας τῆς ἐν Ἀσγορίῳ, καὶ τῶν ὑπ' αὐτῆς γεγονότων θαυμάτων κατὰ διαφόρους καιροὺς»².

Ἡ «Διήγησις» αὕτη «περιλαμβάνεται εἰς τὰ φφ. 104α-132α τοῦ κώδικος 811 τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὁρει Μονῆς τῶν Ἰβήρων, γεγραμμένου τὸν δέκατον ἕκτον αἰῶνα»³.

Ὁ μέγας ρήτωρ Μανουὴλ ὁ Κορινθίος ἤκμασε «κατὰ τὰ ἔτη 1482-1531, καὶ ἡ φήμη του ἀπλωνόταν ἀπὸ

1. Ἀγίου ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΤΣΕΛΙΕ, *Δογματικὴ*, σσ. 835-836, 343-344.

2. ΣΠ. ΛΑΜΠΡΟΥ, «Μανουὴλ Κορινθίου, Διήγησις περὶ τῆς ἐν Ἀσγορίῳ εἰκόνης τῆς Θεοτόκου», σ. 409.

3. Αὐτόθι.

Μανουήλ τοῦ μεγάλου ῥήτορος
τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀγιωτάτης
τοῦ Θεοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας

Διήγησις περὶ τῆς σεβασμίας εἰκόνης τῆς
πανυπεράγνου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου
καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας τῆς ἐν Ἀσγορίῳ,
καὶ τῶν ὑπ' αὐτῆς γεγονότων θαυμάτων
κατὰ διαφόρους καιροῦς

Τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ τὴν ὑπὲρ ἡμῶν σωτηριώδη ὑπερκάλ-
φ.104^β λως πεπληρωκότος οἰκονομίαν ... || ... οἱ θεῖ-
φ.106^α οὶ μαθηταὶ καὶ αὐτόπται γεγονότες ... || πρὸς τὴν τοῦ
5 Κυρίου ἀποστολὴν ἠτοιμάζοντο ... ἕκαστος ... πρὸς
τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑπέραγνον Μη-
τέρα καὶ κυρίαν ἡμῶν Θεοτόκον ἀπήρχετο, ἐν Ἱε-
ρουσαλὴμ οὖσαν ἐν τῷ τοῦ ἡγαπημένου μαθητοῦ οἴ-
κῳ ... Ἀπερχόμενος τοίνυν ἕκαστος πρὸς αὐτὴν καὶ
10 πρηγνῆς γενόμενος ἐπὶ γῆς προσεκύνει αὐτῇ μετὰ
πολλοῦ τοῦ φόβου καὶ τρόμου καὶ σὺν δάκρυσιν τὴν
φ.106^β ἐκ τοῦ || Κυρίου βοήθειαν διὰ τῶν αὐτῆς θεοπειθῶν

Μανουήλ τοῦ μεγάλου ῥήτορος
τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀγιωτάτης
τοῦ Θεοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας

Διήγησις περὶ τῆς σεβασμίας εἰκόνης τῆς
πανυπεράγνου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου
καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας τῆς ἐν Ἀσγορίῳ,
καὶ τῶν ὑπ' αὐτῆς γεγονότων θαυμάτων
κατὰ διαφόρους καιροῦς

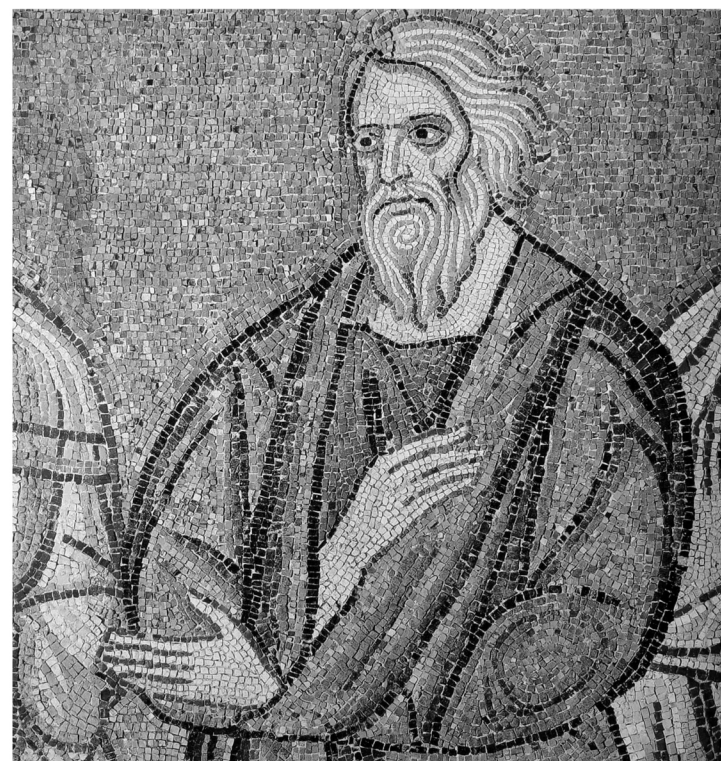
Ὡσὰν ἐπραγμάτωσεν ὁ Κύριος καὶ Θεὸς καὶ Σω-
τὴρ ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς μετὰ δόξης πολλῆς
τὸ ἔργον τῆς ὑπὲρ ἡμῶν σωτηριώδους οἰκονο-
μίας, καὶ οἱ θεοὶ μαθηταὶ καὶ αὐτόπται τοῦ Λόγου ἠ-
τοιμάζοντο διὰ τὴν εἰς τὰ ἔθνη ἀποστολὴν τους ὑπὸ τοῦ
Κυρίου, καθεὶς ἐξ αὐτῶν πρὸς τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰ-
ησοῦ Χριστοῦ ὑπέραγνον Μητέρα καὶ κυρίαν ἡμῶν Θεο-
τόκον μετέβαινον, εἰς Ἱερουσαλὴμ εὐρισκομένην, εἰς
τὸν οἶκον τοῦ ἡγαπημένου μαθητοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεο-
λόγου. Ἀπερχόμενος λοιπὸν ἕκαστος πρὸς αὐτὴν καὶ
πίπτων ἐπὶ τῆς γῆς, μετὰ πολλοῦ φόβου καὶ τρόμου
προσεκύνει αὐτὴν, καὶ μετὰ δακρῶν ἐξεζήτει τὴν ἐκ

Παράρτημα
Εικόνων

Ψηφιδωτά τοῦ ἀποστόλου Ἀνδρέου:
 Ἄνω: Εἰς τὴν ἀψίδα τοῦ ἱεροῦ Βήματος
 τοῦ Καθολικοῦ τῆς Ἱ. Μονῆς Σινᾶ (6^{ος} αἰ.)
 Δεξιὰ ἄνω: Εἰς τὴν Ἱ. Μονὴν Παμμακαριστοῦ
 Κωνσταντινουπόλεως (14^{ος} αἰ.)
 Δεξιὰ κάτω: Εἰς τὸν ἱερὸν Ναὸν τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ
 Κιέβου (12^{ος} αἰ.)

Ἐναντι: Ἡ μορφή τοῦ ἀποστόλου Ἀνδρέου
ἐγγραγμένη ἐπὶ μαρμαρίνης πλακῆς,
περὶ τῆς ὁποίας ἀναφέρει καὶ ὁ Βίος αὐτοῦ
(§ ζ', 5-14 / θ', 32-34).

Τὸ ἐγγράμμα τῆς μορφῆς φαίνεται ἀρχαῖον,
ἀλλ' ἴσως πρόκειται περὶ ἀντιγράφου
τῆς πρωτοτύπου ἐκείνης εἰκόνας.

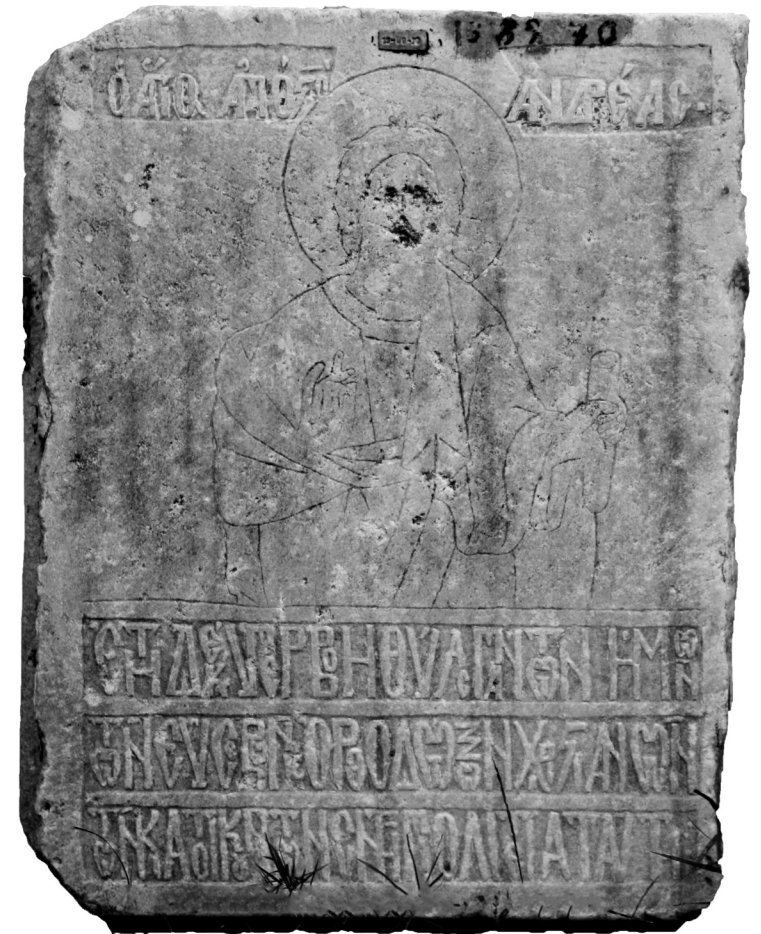
Ἡ πλάκα φέρει ἐπίσης ἀνάγλυφον ἐπιγραφήν,
ἣ ὁποία χρονολογεῖται εἰς τὸ ἔτος 1838
(ὡς φαίνεται ἐξ ἄλλης μαρμαρίνης πλακῆς)
καὶ γράφει:

Ο ΑΓΙΟΣ ΑΠΟΣ(ΟΛΟ)C

ΑΝΔΡΕΑC.

ΕΤΗ ΔΕ Κ(ΑΙ) ΥΠΕΡ ΒΟΗΘΙΑC ΠΑΝΤΩΝ ΗΜΩΝ
ΤΩΝ ΕΥΣΕΒΩΝ Κ(ΑΙ) ΟΡΘΟΔΩΞΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ
ΤΩΝ ΚΑΤΟΙΚΟΥΝΤΩΝ ΕΝ ΤΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΑΥΤΗ.

Ἡ μαρμαρίνη αὐτὴ πλάκα ἦταν ἐντοιχισμένη
εἰς τὸν ναὸν τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης
τῆς πόλεως Σινώπης τοῦ Πόντου,
ὁ ὁποῖος ἀνεκαινίσθη τὸ ἔτος 1838,
ἀλλὰ σήμερα φυλάσσεται
εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς πόλεως αὐτῆς.

Χάρται

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	9
<i>Ἐπιφανίου:</i> <i>Περὶ τοῦ Βίου τοῦ Πρωτοκλήτου</i> <i>τῶν Ἀποστόλων Ἀνδρέου</i>	
- πρωτότυπον κείμενον	28
- νεοελληνικὴ ἀπόδοσις	29
Ἕπόμνημα χωρίων	141
Ἐπίμετρον	149
Βιβλιογραφία	171
Παράρτημα εἰκόνων	185
Χάρται	207

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΤΗΝΟΣ»

Σειρά: «Ἄνθη Εὐσεβείας»

Ἐπιμελεία τῶν πατέρων

τῆς Ἱ. Μονῆς Χρυσοποδαριτίσσης - Νεζερωῶν

1. *Βίος καὶ πολιτεία τῆς ἁγίας Ἀλεξίς, τῆς ἀνθρώπου τῆς Θεᾶς*, [εἰσαγωγή - κείμενον - νεοελληνικὴ ἀπόδοσις - σχόλια], (1994), σσ. 72 // β' ἔκδ. Ἱ. Μ. Ἀγίας Λαύρας - Καλαβρύτων, (1998), σσ. 96.
 2. *Βίος καὶ πολιτεία Ἱεροθέου τῆς μακαρίου Γέροντος*, [εἰσαγωγή - κείμενον - σχόλια], (1994), σσ. 244.
 3. ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΚΟΝΩΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΤΗΣ ΑΧΑΪΑΣ, *Ἐπιστολὴ περὶ τῆς Μαρτυρίας τῆς ἁγίας ἀποστόλου Ἀνδρέου*, [εἰσαγωγή - κείμενον - νεοελληνικὴ ἀπόδοσις - σχόλια], (1995), σσ. 80.
 4. *Βίος καὶ πολιτεία καὶ μερικὴ θαυμάτων διήγησις τῆς ὁσίας Νίκωνος τῆς Μετανοεῖτε*, [εἰσαγωγή - κείμενον - νεοελληνικὴ ἀπόδοσις - σχόλια], (1997), σσ. 344.
 5. ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΚΑΛΛΙΣΤΗΣ ΤΗΣ ΞΑΝΘΟΠΟΛΕΩΣ, *Βίος καὶ πολιτεία τῆς ὁσίας Εὐφροσύνης τῆς ἐν Κωνσταντινπόλει*, [εἰσαγωγή - κείμενον - νεοελληνικὴ ἀπόδοσις - σχόλια], (1998), σσ. 232.
 6. ΟΣΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΤΗΣ ΑΓΙΟΡΕΙΤΗΣ, *Βίος καὶ πολιτεία τῆς ὁσίας Ρωμύλης τῆς ἐρημίτιδος*, [εἰσαγωγή - κριτικὸν κείμενον - νεοελληνικὴ ἀπόδοσις - σχόλια], (1999), σσ. 248.
 7. *Βίος καὶ πολιτεία Ἰακώβου τῆς νέου ὁσιομάρτυρος*, [εἰσαγωγή - προλεγόμενα - κριτικὸν κείμενον πρωτοτύπου καὶ
- δημώδους μεταφράσεως - σχόλια - ἐπιμέτρον], (2003), σσ. 464.
 8. *Βίος καὶ πολιτεία ἁγίου πρωτοερέως Ἀλεξίου τῆς Ρώσσης* († 1934), [εἰσαγωγή - μετάφρασις - σχόλια], (2004), σσ. 64.
 9. ΑΙΘΕΡΙΑΣ, *Ὀδοιπορικὸν εἰς τὸ Σινᾶ καὶ τῆς Ἀγίας Τόπης*, [εἰσαγωγή - μετάφρασις - σχόλια], (2007), σσ. 304.
 10. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΤΥΡΩΝΗΣ, *Βιβλίον θαυμάτων τῆς μακαρίου Ἀποστόλου Ἀνδρέου, ἦγον ὁ Βίος τῆς ἁγίας Ἀποστόλου Ἀνδρέου*, [εἰσαγωγή - μετάφρασις - σχόλια], (2008), σσ. 224 // ἔκδ. Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πατρῶν, (2008), σσ. 256.
 11. ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΖΕΝΤΕΡΓΟΛΜ († 1878), ἱερομονάχος τῆς Ὀπτινα, *Βίος καὶ Συγγράμματα Νικοδήμου τῆς Ἀγιορείτου*, [μετάφρασις ἐκ τῆς ρωσικῆς ὑπὸ μοναχῆ Διοδώρου (Λαριόνωφ), εἰσαγωγή - σχόλια - ἐπιμέλεια], (2009), σσ. 128.
 12. *Μαρτύριον (πρωτόν) τῆς Ἀποστόλου Ἀνδρέου*, [εἰσαγωγή - κείμενον - νεοελληνικὴ ἀπόδοσις - σχόλια], (2010), σσ. 48 // ἔκδ. Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πατρῶν, (2010), σσ. 48.
 13. ΝΙΚΗΤΑ ΡΗΤΟΡΟΣ ΤΗΣ ΠΑΦΛΑΓΟΝΟΣ, *Ἐγκώμιον εἰς τὸν Ἀπόστολον Ἀνδρέαν τὸν Πρωτόκλητον*, [εἰσαγωγή - κείμενον - νεοελληνικὴ ἀπόδοσις - σχόλια], (2014), σσ. 256 // ἔκδ. Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πατρῶν, (2014), σσ. 256.
 14. *Ἀκολουθία καὶ Λόγοι εἰς τὸν ὁσιομάρτυρα Ἰάκωβον τὸν νέον* († α' Νοεμβρίου 1519), [εἰσαγωγή - προλεγόμενα - κριτικὴ παρουσίασις κειμένων - νεοελληνικὴ ἀπόδοσις - σχόλια - ἐπιμέτρον], (2014), σσ. 480.
 15. ΑΓΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑ ΡΩΜΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΛΟΓΗΣ, *Βίος καὶ πολιτεία τῆς ὁσίας πατρὸς ἡμῶν Βενεδίκτου*, κατὰ μετάφρασιν τῆς Πάπα Ρώμης Ζαχαρίου, καὶ κατὰ παράφρασιν τῆς Καισαρίδος Δαπόντε, [εἰσαγωγή - κείμενα - σχόλια], (2021), σσ. 296.